

Pravda a „to pravé“

Patočka mluví (v pozdním díle – 6633, s. 103) o „nehynoucí, zahynout nemohoucí komponentě univerza, která umožňuje pravdu a v pravdě-bytí“ (lidské bytosti). To znamená, že od sebe odlišuje a odděluje „pravdu“ a onu „nehynoucí, zahynout nemohou komponentě univerza“. Pravda má své místo v životě (přesně: v pravdě-bytí) člověka, který kromě toho, že je pozemský tvor, má také „duši“, které je ve vztahu k onomu „nehynoucímu a zahynout nemohoucímu“, jež je ovšem jednou z komponent univerza. Právě v uvedených bodech (formulacích) vidím dobrou, dokonce příhodnou příležitost k tomu, abych se vůči Patočkovi vymezil: především 1) to, o čem Patočka mluví jako o pravdě, já nazývám pravdivostí; a po mém soudu tato pravdivost má své místo ve světě (v univerzu, říká Patočka, ale já se tážu po původu či zdroji sjednocenosti světa v uni-verzum), ale jako to, co do světa míří, vstupuje (odjinud), co přispívá v jeho nápravě, ale rozhodně se světem nesplývá ani není žádnou jeho složkou či „komponentou“ (ani se jí nikdy nestává, a to ani když je uplatňována a uskutečňována). Za druhé 2) nic ve světě ani ze světa nemá takový charakter, že bychom o tom mohli právem mluvit jako o „nehynoucí, a hynouti nemohoucí“; a platí to ovšem i o tom, co snad může být považováno za „pravdivé“, opravdové, (relativně) pravé či správné atd. A nic ze světa, tj. žádná jeho složka či komponenta nemůže být považována za schopnou „umožňovat pravdu a v pravdě-bytí“ lidské bytosti. Platí naopak, že to je pravda, která není součástí ani komponentou světa, která umožňuje, aby se ve světě mohlo vůbec něco pravého, pravdivého, opravdového díť a stát. Dále 3) nemyslím, že je člověk jako bytost žijící v tomto světě sám a jediný, kdo (či který) může žít v pravdě, „být v pravdě“ (či v „pravdě-být“), nebo lépe – jak já o tom mluvím – který svou aktivitou může přispívat k tomu, aby se pravost děla, aby se pravda stávala, uskutečňovala a aby tak pravda do světa pronikala. Pokud by šlo o to, nějak pojmenovat (a snad i vymezit) „to v nás, co je ve vztahu“ k pravdě jako „duši“, pak bych musel přiznat duši všem vnitrosvětým bytostem, což ovšem z dobrých důvodů nedělám (nejsem panpsychistou); sám budu raději mluvit o „subjektu“, ale v poněkud odlišných kontextech (to teď vynechám). Nikoli pouze lidská „duše“, ale každý skutečný subjekt je nějak – aniž by chtěl – ve vztahu k pravdě (přesněji řečeno, je v tomto vztahu proto, že pravda je ve vztahu k němu); není žádného subjektu, který by byl bez jakéhokoli vztahu k pravdě, a zase přesněji: k němuž by se pravda sama nevztahovala, k němuž by nepřicházela, který by nepověřovala nějakým úkolem. To, že člověk je schopen se k pravdě vědomě vztáhnout jako k pravdě, je jenom jednou z jeho výsostných úkolů, kterého se může, ale také nemusí náležitě zhostit. Posléze 4) nemohu uznat, ale nemohu se ani radovat ze „znovuobjevení věčnosti“, zejména pak jako součásti „vlastního fundamentu křesťanství“ (ovšem pokud slovo věčnost neodvozujeme programově od slova „věky“, tedy jako něco dlouho, po celé věky trvajících).

(Písek, 141107-1.)